

Život a směřování do budoucnosti

Lidský život nemůže být založen na pouhých danostech a na vlastní adaptaci na tyto danosti, ale musí směřovat k něčemu, co ještě není dáno, ale k čemu má teprve dojít. K životu vůbec náleží péče o příští život: už rostliny vybavují své budoucí potomky zásobami, které ukládají do semen, pro první fáze jejich možného příštího života. U vyšších živočichů tato péče o potomky jde ještě mnohem dál, neboť pokračuje ještě týdny i měsíce, někdy celé roky po narození mláďat; a péče nezůstává vždy jen na matce, ale často vydatně pomáhá i otec (předpokladem pak je aspoň relativní trvalost svazku obou rodičů). V řadě případů můžeme být svědky i toho, jak starší samice pomáhají nejen rodičkám při narození, ale jak pečují dokonce o mláďata, kterým jejich matka uhynula. Některá zvířata žijí také ve smečkách nebo se aspoň houfují do stád. To všechno jsou „vynálezy“, jejich účelnost či smysluplnost je pro nás zřejmá, ale o které ona zvířata pochopitelně nemají ani potuchy. U člověka je všechno zkomplikováno, ale potenciálně zesíleno vědomím a myšlením, které funguje někdy jako zesilovací, jindy jako zeslabovací systém. Původně neuvědoměným tendencím a sklonům se tak někdy může dostávat podpory, zatímco jindy mohou (a někdy také musí) být potlačovány. Díky reflexi si pak člověk stále víc uvědomuje, že něco dělat musí, zatímco něco jiného nemá nebo nesmí. A protože nežije izolovaně, ale ve společenství s jinými, je tak rovněž pod kontrolou těch druhých a sám zase se podílí na kontrole toho, co dělají nebo nedělají druzí. Ani v přírodním vývoji, ani ve vývoji různých lidských druhů společenství není nic naprosto neměnné, ale může prospívat a vylepšovat se nebo zase upadat a vést ke ztrátám, někdy i k zániku. Velmi mnohé pak záleží jak na vědomí samém, tak zejména na „rozumu“, tj. porozumění a paměti, tedy na zkušenostech, které nezůstávají jen u toho, co je „dáno“, nýbrž berou v potaz jak aktuální (momentální) situaci, tak i širší souvislosti, zejména také časové.

(Písek, 110909-1.)